

äfvensom slutligen att de begge bildningslinierna i elementarläroverkets högre afdelning helt och hållet må åtskiljas och förläggas till olika läroverk.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles vördsamt.

Stockholm den 21 Januari 1870.

Abr. Rundbäck.

N:o 23.

Af Herr A. Rundbäck: Om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med hemställan om ett tillägg till 1 § 1 mom. i Kongl. Stadgan om folkundervisningen i riket af den 18 Juni 1842.

För att folkskoleväsendet skall vara väl och ändamålsenligt ordnadt, fordras i främsta rummet, att undervisningsanstalternas antal inom de olika kommunerna är lämpadt efter och tillräckligt för behovet. I detta afseende lemna emellertid vårt folkskoleväsende mycket öfrigt att önska, alldenstund de största och folkrikaste kommunerna i vårt land kunna undandraga sig att vidtaga mera omfattande åtgärder för folkundervisningens befrämjande, än de minsta ofta finna sig nödsakade att vidtaga. Kongl. Maj:ts nådiga Stadga om folkundervisningen i riket af den 18 Juni 1842 fastställer nemligen icke någon olika skyldighet för större och mindre kommuner att i förhållande till deras olika behof inrätta flera eller färre skolor. Den stadgar allenast i 1:sta §, att hvarje församling skall hafva minst en, med vederbörligen examinerad lärare försedd, folkskola, hvilket i sjelfva verket endast innebär, att hvarje församling skall utgöra ett folkskoledistrikt. Och då bemälda nådiga stadga i omedelbart sammanhang med förenämnda stadgande tillåter två eller flera, till samma pastorat hörande, församlingar att förena sig om en lärare, ifall en ringare folkmängd och andra förhållanden påkalla en sådan förening, så synes den tydligen icke fordra mer än en folkskola inom hvarje större församling.

Följden här af har blifvit den, att en mängd folkrika och vidsträckta församlingar, som äro i största behof af två eller flera folkskolor, nöjt sig med blott en enda, hvarigenom undervisningsanstalternas antal mångenstädes kommit att stå i det största missförhållande till skolbarnens antal och till behofvet i öfrigt. Hundradetals exempel på stora församlingar, der ställningen är sådan, skulle jag dels från min egen erfarenhet och dels med ledning af de öfriga folkskoleinspektörernas berättelser och tabellariska uppgifter kunna anföra. Men för att icke vara vidlyftig, vill jag blott nämna, att församlingar finnas, hvilka med 1,000 barn i skolåldern eller derutöfver och med en ytvidd af många kvadratmil icke hafva mer än en enda folkskola. Är nu denna skola *fast*, så kunna de flesta barnen till följd af hennes aflägsenhet från sitt hem icke besöka henne, äfven om det för henne vore möjligt att rymma och undervisa dem alla, och om hon är *flyttande*, så behöfver hon antingen åratals för att genomvandra alla rotarne i distriktet eller ock, i fall hon årligen besöker dem alla, hinner hon uppehålla sig allenast några få veckor eller ett mindre antal dagar i hvarje rote. I hvilketdera fallet som helst är det naturligtvis omöjligt för henne att uträtta hvad hon bör. Långt ifrån att upphinna ens minimikursens gränser, stadnar hennes undervisning i de flesta fall vid de första elementen deraf. Folkskolan i dessa församlingar är sålunda blott på papperet eller till namnet en egentlig folkskola, under det hon faktiskt ingenting annat är än en simpel by- eller småskola, hvilket förhållande måste anses desto mera oförsvarligt, som dessa församlingar genom sin betydliga folkskoleafgift och sin större folkmängd bättre än andra böra vara i tillfälle att på tillfredsställande sätt ordna sitt folkskoleväsende.

Det synes alltså nödvändigt, i fall folkskoleinstitutionen skall blifva en sanning öfverallt i vårt land, att lagstiftningen ingriper och ordnar församlingarnes skyldigheter gent emot folkskolan i förhållande till deras olika behof af undervisningsanstalter. Och påkallas en sådan åtgärd desto mera, som det under nuvarande förhållanden, då folkskolestadgan lemnar församlingarnes skyldigheter i berörda afseende så obestämda, är för folkskoleinspektören omöjligt eller hardt när omöjligt att ordna undervisningsväsendet inom större församlingar på ett tillfredsställande sätt, derest de, såsom icke sällan sker, motsätta sig inrättandet af nya behöfliga folkskolor.

På grund här af tillåter jag mig alltså vördsamt föreslå,
 det Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet
 anhålla om ett tillägg till 1 § 1 mom. i Kongl. Maj:ts
 nådiga Stadga om folkundervisningen i riket af den

18 Juni 1842 af följande lydelse: *Sådana skoldistrikt, hvarest en större folkmängd och andra förhållanden göra flera folkskolor behöfliga, skola vara skyldiga att inrätta sådana till det antal behovet kräfver.*

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles vördsamt

Stockholm den 21 Januari 1870.

A. Rundbäck.

N:o 24.

Af Herr J. Mankell: Om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande utarbetande och framläggande af en fullständig plan för rikets befästningsväsende.

Befästningskonstens allmänna uppgift har alltid varit att skydda det bestående, derigenom att den svagare blifvit satt i stånd att motstå den starkare, till dess omslag kunnat ega rum. Härigenom har staters bestånd blifvit betryggadt, och civilisationen fått tillfälle att ostörd af våldet och barbariet utveckla sig.

Befästningskonsten är egentligen intet annat än en stegring, genom konstens tillhjälp, af de naturliga fördelar, terrängen erbjuder den försvarende. Hvarje truppafdelning, från den minsta till den största, begagnar sig, då den är underlägsen, af markens beskaffenhet, för att erhålla det tillskott af försvarskraft som erfordras för att motstå den öfverlägsnare. Har den tid dertill, ökas detta tillskott genom fältbefästningar, och i samma mån förlänges försvaret. På samma sätt kunna staters försvar förlängas genom ett lämpligt befästningssystem, till dess alla försvarsmedel blifvit fullt utvecklade, fiendens anfallskraft blifvit bruten, eller möjligen undsättning af förbundna stater tillkommit.